

22112 Nieuwe Commissievoorstellen en initiatieven van de lidstaten van de Europese Unie

Nr. Inbreng verslag van een schriftelijk overleg
Vastgesteld

De vaste commissie voor Klimaat en Groene Groei heeft een aantal vragen en opmerkingen aan de minister voor Klimaat en Groene Groei voorgelegd over het Fiche ‘Verordening Industrial Accelerator Acts’ (Kamerstuk 22112, nr. 4306)

De vragen en opmerkingen zijn op 24 april 2026 aan de minister voor Klimaat en Groene Groei voorgelegd. Bij brief vanzijn de vragen beantwoord.

De voorzitter van de commissie,
Zwinkels

De adjunct-griffier van de commissie,
Teske

Inhoudsopgave

- I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties**
- II Antwoord / Reactie van de minister**

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie delen de kanttekening van het kabinet bij de harde en generieke doelstelling dat het aandeel van de maakindustrie in het Europese bruto binnenlands product (bbp) in 2035 20% moet bedragen. Een algemene kwantitatieve norm zegt op zichzelf immers weinig over de strategische relevantie, weerbaarheidsbijdrage of toekomstbestendigheid van industriële activiteiten. Deze leden menen dat een logischer route is om per cruciale sector een gedegen analyse te maken van welke importafhankelijkheden acceptabel zijn en welke niet, en van daaruit terug te redeneren naar de benodigde Europese productiecapaciteit.

Is de minister bereid zich in de onderhandelingen in te spannen voor een aanpak waarin de overkoepelende industriële ambitie wordt onderbouwd met een sectorale analyse van risicovolle importafhankelijkheden, in lijn met de werkwijze van de interdepartementale Taskforce Strategische Afhankelijkheden? Op welke wijze wil de minister voorkomen dat de 20%-doelstelling in de praktijk tot ongerichte of inefficiënte steun aan bestaande sectoren leidt in plaats van gericht op te bouwen waar Europa écht kwetsbaar is?

De leden van de D66-fractie steunen van harte de inzet van het kabinet om op Europees niveau een uitzondering te verkennen waarmee soepeler kan worden omgegaan met tijdelijke stikstofemissies van industriële verduurzamingsprojecten, mits structurele verbetering van natuur, klimaat en leefomgeving op lange termijn is geborgd. Juist in de meest vervuilende clusters dreigen verduurzamingsprojecten vast te lopen op procedures die paradoxaal genoeg

de transitie vertragen. Kan de minister toelichten welke concrete stappen zij zet om deze uitzondering daadwerkelijk in de IAA-onderhandelingen te verankeren, op welke termijn de Kamer hierover mag worden geïnformeerd en met welke lidstaten zij als coalitie optrekt om dit over de streep te krijgen?

De leden van de D66-fractie constateren dat het kabinet EU-oorsprongseisen met terughoudendheid benadert. Deze leden wijzen erop dat de voorgestelde eisen uitsluitend gelden voor publieke aanbestedingen en gesubsidieerde projecten. In die context is er reden om met een open blik naar het instrument te kijken. Daarbij is het cruciaal om een duidelijk onderscheid te maken tussen oorsprongseisen voor cleantech (zonnepanelen, batterijen, elektrolyzers, warmtepompen) en voor producten van de groene basisindustrie (staal, cement, aluminium). Deze markten werken fundamenteel verschillend. Voor cleantech is de Europese afhankelijkheid van met name China reeds zo groot dat te ongerichte toepassing van oorsprongseisen het tempo en de betaalbaarheid van de energietransitie kan ondermijnen; hier is juist terughoudendheid geboden. De groene basisindustrie daarentegen is een nog opkomende sector waarin Europa nu een strategische positie kan opbouwen — hier vormen gerichte oorsprongseisen eerder een kans om toekomstige afhankelijkheden te voorkomen dan een risico. Is de minister bereid dit onderscheid in de onderhandelingen expliciet te hanteren? Kan de minister per productgroep waarop de oorsprongseisen van toepassing worden, inzichtelijk maken welke productiecapaciteit er momenteel in de Europese Unie (EU) aanwezig is en welke potentiële nieuwe producenten daarbij komen kijken, zodat de Kamer kan beoordelen of de eisen in de praktijk haalbaar en effectief zijn?

De leden van de D66-fractie delen de zorg van het kabinet dat de Industrial Accelerator Act (IAA) qua vraagcreatie te beperkt is opgezet: de chemiesector ontbreekt als prioritaire sector in de productnormen, en CO₂-labels zijn vooralsnog uitsluitend vrijwillig. In het debat Verduurzaming Industrie hebben deze leden reeds gewezen op de cruciale rol van groene chemie voor vrijwel alle andere maakindustrie in Nederland, en op de noodzaak van een ambitieuze verankering in Europees marktbeleid in plaats van uitsluitend aanbodgerichte subsidies. Het kabinet pleit zelf in zijn non-paper voor verplichte labels en een bredere reikwijdte; de uitwerking via de Critical Chemicals Alliance en gedelegeerde handelingen mag niet betekenen dat de chemie pas over jaren daadwerkelijk wordt meegenomen. Is de minister bereid zich hard te maken voor verplichte CO₂- en recycelaatlabels, in elk geval voor staal en in aansluiting op de Ecodesign-eisen, en een heldere commitment van de Commissie om binnen een afzienbare termijn met een concreet voorstel voor vraagcreatie-instrumenten voor de chemiesector te komen, zodat de route via de Critical Chemicals Alliance niet leidt tot jarenlang uitstel? Welke additionele sectoren heeft de minister daarnaast nog op het oog voor vraagcreatiemaatregelen?

De leden van de D66-fractie lezen dat de Europese Commissie de verordening voor het eerst twee jaar na inwerkingtreding zal evalueren, en daarna iedere drie jaar. Gegeven de urgentie van de problematiek in de chemiesector, de reeds geconstateerde lacunes in de reikwijdte van de vraagcreatie-instrumenten en de snelheid waarmee strategische sectoren zich ontwikkelen, achten deze leden een eerste evaluatiemoment na twee jaar laat — zeker als deze evaluatie de opstap moet vormen voor een dringend nodige verbreding. Is de minister bereid zich in de onderhandelingen in te zetten voor een vervroegd herzienings- of evaluatiemoment — bijvoorbeeld achttien maanden na inwerkingtreding — waarbij de sectorale reikwijdte van de vraagcreatie-instrumenten en de effectiviteit van de koolstofarme productnormen expliciet tegen het licht worden gehouden?

De leden van de D66-fractie delen de zorg van het kabinet over mogelijke doublures tussen de FDI-toetsing onder hoofdstuk IV van de IAA, de bestaande FDI-screeningsverordening (2019/452) en de lopende herziening daarvan (COM(2024) 23), naast het nationale kader onder de Wet Vifo. Tegelijkertijd hebben recente casussen — waaronder de ontwikkelingen rond Nexperia — laten zien dat dit instrumentarium op kritieke punten tekortschiet wanneer het aankomt op bescherming van strategische sectoren en sensitieve technologie. Deze leden zien in het IAA-traject aanleiding om niet uitsluitend te focussen op het voorkomen van doublures, maar juist op het gericht en slagvaardiger maken van het Europese FDI-kader als geheel.

Op welke concrete wijze zet de minister zich in om de samenhang tussen de IAA-bepalingen, de herziene FDI-screeningsverordening en het nationale instrumentarium zodanig vorm te geven dat doublures worden voorkomen én het geheel beter wordt toegerust op de bescherming van strategische sectoren en sensitieve technologie, mede in het licht van de lessen uit de Nexperia-casus?

De leden van de D66-fractie constateren dat bij een aantal lidstaten de tendens bestaat om het concurrentievermogen ten koste van verduurzaming te willen versterken, onder andere door te pleiten voor verzwakking van het EU Emissions Trading System (EU ETS). Deze leden waarderen het dat Nederland zich, samen met gelijkgezinde landen, hard heeft gemaakt voor behoud van het ETS als hoeksteen van het Europese klimaatbeleid. De IAA moet het ETS ondersteunen door de transitie te versnellen, niet ondergraven door klimaatambitie af te zwakken. Kan de minister bevestigen dat het kabinet deze lijn onverkort vasthoudt gedurende het gehele IAA-traject, inclusief het aangekondigde 2040-maatregelenpakket? Hoe zorgt de minister ervoor dat deze lijn actief wordt uitgedragen in de coalities die rond de IAA worden gevormd, zodat de IAA daadwerkelijk een instrument wordt om versnelling te realiseren, in plaats van een achterdeur om bestaand klimaatinstrumentarium open te breken?

De leden van de D66-fractie constateren dat de IAA bij publieke aanbestedingen en steunregelingen vooralsnog uitgaat van relatief bescheiden percentages koolstofarm materiaal (25% voor staal, 5% voor cement, 25% voor aluminium). Daarnaast beperkt de voorgestelde vraagcreatie zich in de praktijk tot overheidsinkoop, terwijl juist veel energie-intensieve producenten — zoals de Nederlandse staalsector — nauwelijks aan de overheid leveren. Daarmee bereikt het instrument een beperkt deel van de markt, en ontstaat het risico dat publieke subsidies onbedoeld ten goede komen aan niet-Europese producenten in plaats van aan de Europese verduurzaming die de IAA beoogt.

Is de minister bereid zich in te zetten voor een ambitieuzer ingroeipad voor de koolstofarme productnormen dat synchroon loopt met de opschaling van schone productiecapaciteit in de EU en een uitbreiding van vraagcreatiemaatregelen naar private afnemers waarbij Nederland vasthoudt aan zijn eerdere inzet voor een harde afnameverplichting voor koolstofarme materialen, aangevuld waar passend met fiscale prikkels voor bedrijven die Europees geproduceerde, koolstofarme materialen afnemen — zodat de IAA ook de energie-intensieve sectoren buiten het bereik van overheidsinkoop daadwerkelijk raakt?

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben met interesse kennisgenomen van het ingezonden fiche en hebben hierover nog enkele vragen en aandachtspunten.

De leden van de VVD-fractie kijken positief naar het onderliggende doel van de Europese Commissie om de economische veiligheid, strategische autonomie en concurrentiekracht van de EU te versterken door de industriële capaciteit en verduurzaming in strategische sectoren te

versnellen en de werking van de interne markt te verbeteren. De VVD acht het noodzakelijk dat er ook op Europees niveau stappen gezet worden om de eigen industrie te versterken; het is dan ook goed dat de Europese Commissie hier voorstellen voor doet. Tegelijkertijd hebben deze leden vragen over een aantal onderdelen van het voorstel. De harde generieke doelstelling van 20% van het aandeel van de maakindustrie in het bbp in 2035 zegt inderdaad op zichzelf weinig over de strategische relevantie of kwaliteit van de industriële kwaliteiten. Heeft de Europese Commissie overwogen om in plaats van een harde doelstelling uit te gaan van een streefwaarde? En waarom heeft de Europese Commissie vervolgens deze afweging gemaakt? Hoe verwacht de minister dat een generieke doelstelling bijdraagt aan het behoudt van strategische en toekomstbestendige industrie in Nederland? Welk effect zal deze doelstelling hebben op het investeringsklimaat in Europa en in Nederland? Heeft de minister daarnaast zicht op eventuele handelsbelemmeringen als gevolg van de IAA?

De leden van de VVD-fractie lezen op het gebied van versnelling van vergunningsverlening dat de impact van de IAA naar verwachting niet zal leiden tot snellere vergunningsverlening. Tegelijkertijd voegt de Europese Commissie nieuwe regels toe die kunnen leiden tot complexere procedures. Wat is de inzet van de minister om ervoor te zorgen dat het effect van de IAA zal zijn dat procedures onder de streep worden versimpeld? Daarnaast lezen deze leden dat de versnelling zich inzet op de behandelfase en niet op de voorbereiding- en beroepsfase. Ziet de minister ruimte om binnen de IAA meer focus aan te brengen voor versoepeling van de procedure op het gebied van de voorbereiding- en beroepsfase?

De leden van de VVD-fractie ondersteunen de gedachte achter de IAA dat wil voorkomen dat landen als China delen van onze kritieke (energie)infrastructuur in handen krijgen. Tegelijkertijd kan de handelsrelatie met bevriende derde landen, als het Verenigd Koninkrijk en Canada, onder druk komen te staan door deze richtlijn. Hoe zet de minister zich ervoor in dat bedrijven uit bevriende landen als het VK en Canada nog zin zien om te investeren in Europa? Hoe heeft de impact assessment rekening gehouden met deze bepaling? Is in de uitwerking rekening gehouden met de Nederlandse context van een open handelsetonomie? Heeft de minister zicht op de uitvoeringscomplexiteit voor bedrijven naar aanleiding van de EU-oorsprongseisen?

De leden van de VVD-fractie vinden het daarnaast niet wenselijk dat de Europese Commissie de bevoegdheid naar zich toetrekt om op eigen initiatief transacties te toetsen en zo nodig te blokkeren. Hoe gaat de minister zich inzetten om ervoor te zorgen dat deze bevoegdheid bij de individuele lidstaten blijft? Tevens geeft de impact assessment geen duidelijkheid over de extra kosten voor de notificatieplicht van buitenlandse investeringen. Gaat de minister pleiten voor een impact assessment van deze notificatieplicht? Welke impact zal deze plicht hebben op het investeringsklimaat in Nederland?

De leden van de VVD-fractie lezen dat de IAA geen specifieke maatregelen voor de chemiesector bevat. Tegelijkertijd is het juist de chemische industrie die het in Nederland zwaar heeft. Hoe gaat de minister ervoor zorgen dat de chemie-industrie wordt meegenomen binnen de IAA? Hoe gaat de minister daarnaast aandacht vragen voor de rol van plasticrecyclers en hun rol in de toekomstbestendige plasticketen?

De leden van de VVD-fractie delen de kritiek van het kabinet als het gaat om het verplicht aanwijzen van versnellingsgebieden. Hoe gaat de minister zich inzetten om voor meer synergie te zorgen tussen de IAA en de versnellingsgebieden uit de voorschriften van de Renewable Energy Directive (RED) en de Net-Zero Industry Act (NZIA)? Daarnaast delen deze leden dat het kabinet inschat dat de maatregelen geen fundamentele doorbraken lijken te

forceren. Op welke manier gaat de minister zich inzetten om hier veranderingen in aan te brengen? Juist op het gebied van soepelere normstelling en vergunningverlening kan de IAA doorbraken veroorzaken. Hoe ziet de minister het krachtenveld binnen Europa om samen met gelijkgestemde landen te pleiten voor meer concrete doorbraken?

De minister geeft verder aan dat op het gebied van informatie en administratieve lasten het voorstel verbeterd moet worden. Op welke concrete punten zal de minister zich inzetten om het voorstel aan te passen?

De Europese Commissie geeft aan dat de verwachte kostenstijging naar aanleiding van het voorstel minimaal zullen zijn, maar dat deze met name terecht komen bij het midden- en kleinbedrijf (mkb) en burgers. Ook zullen de kosten de auto-industrie raken.

De leden van de VVD-fractie lezen dat de precieze uitsplitsing van deze toenemende prijzen en de impact op de verschillende lidstaten ontbreekt in het impact assessment. Acht de minister het wenselijk dat deze kostenstijgingen wel inzichtelijk gemaakt worden? Zo ja, hoe gaat zij daar zorg voor dragen?

Het Adviescollege toetsing regeldruk (ATR) geeft aan dat de impact assessment bij de IAA niet compleet genoeg is om in kaart te brengen wat de daadwerkelijke gevolgen zullen zijn voor het Nederlandse bedrijfsleven en burgers. Hoe gaat de minister ervoor zorgen dat onnodige toename in regeldruk wordt voorkomen? Ziet de minister de behoefte om eerst een beter beeld te krijgen van de impact van de IAA voordat er kan worden bepaald of de IAA een positieve invloed heeft op het Nederlandse vestigingsklimaat?

Vragen en opmerkingen van de leden van de GroenLinks-PvdA-fractie

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie hebben met interesse kennisgenomen van het fiche en benadrukken de noodzaak van de Industrial Accelerator Act. Deze leden zijn verheugd dat de Europese Commissie nu enkele – het zij voorzichtige – stappen zet en zien het als een belangrijk signaal dat de Europese Commissie de nieuwe geopolitieke realiteit onder ogen komt. Wel hebben de leden hierover nog enkele vragen.

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie ondersteunen het belang van de energie-intensieve en maakindustrie, maar zijn het met de minister eens, dat een generieke doelstelling weinig zegt over strategische relevantie en toekomstbestendigheid. Welk alternatief ziet het kabinet voor deze doelstelling? Zet de minister in op een doelstelling per strategische sector? Of een uitwerking – met lidstaten, onder Europese coördinatie – zoals dat ook de Europese planning van het hoogspanningsnet gaat? Hoe wil de minister de inzet op het gebied van de NZIA-sectoren koppelen aan de Energy Intensive Industries (EII), zodat de gehele keten verduurzaamd en in Europa kan worden opgeschaald?

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie vragen daarnaast hoe deze doelstelling zich verhoudt tot het 'Competitiveness Compass' van de Europese Commissie, en meer specifiek de Competitiveness Coordination Tool, wat als coördinatieinstrument zou moeten werken om de inzet van lidstaten wat betreft concurrentievermogen te verbeteren. Hoe staat het met deze tool? Wat behelst deze tool, dient deze precies te omvatten, wie gaat over de inzet ervan en vanaf wanneer treedt deze in werking? Ziet de minister hier ook ruimte om de uitvoering van de IAA te coördineren?

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie onderstrepen het belang van snelle vergunningverlening, maar hebben nog vragen over de inzet van de minister. Hoe kijkt de minister naar de Industrial Manufacturing Acceleration Areas in relatie tot de cluster maatwerkafspraken? Hoe voorkomt de minister dat deze gebiedsgerichte aanpak – en

specifiek een basisvergunning – enkel oog heeft voor de bestaande industrie of situatie, terwijl juist de opschaling van nieuwe activiteiten vaak snel moeten kunnen opschalen? Hoe wil de minister de structurele verbetering voor de natuur borgen, bij een tijdelijke uitzondering voor stikstofemissies? Kan de minister helderheid verschaffen over het feit dat haar inzet enkel gaat over een tijdelijke uitzondering in combinatie met structurele verbetering?

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie zijn het zeer eens met de minister over de noodzaak van stevige Europese vraagcreatie en de inzet om de IAA op dit front te versterken. Ziet de minister draagvlak bij andere lidstaten om deze weg te bewandelen en de mogelijkheid om artikelen – die later verder kunnen worden uitgewerkt – in het voorstel te amenderen? Wat voor een ideeën heeft de minister hier concreet bij? Zet de minister in op productmandaten in private (eind)markten (mogelijk gekoppeld aan ESPR en CPR)? Hoe voorkomt de minister dat de vrijwillige CO2-labels, niet ten koste gaan van de bestaande brede doelstelling van ESPR?

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie zien, net als de minister, dat publieke vraagcreatie een belangrijke route is naar snellere verduurzaming van de industrie. Zet de minister daarom ook in op het versterken van de mogelijkheid om publieke vraag te versterken; bijvoorbeeld rol van overheid als launching customer om duurzame en strategische redenen? Ziet de minister de gekozen percentages van de Europese Commissie (met name in Annex II) ook als mager – en gaat de minister zich inspannen om deze percentages te verhogen en strategische sectoren toe te voegen?

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie zijn kritisch op de terughoudende positie van het kabinet ten aanzien van het Europese voorkeursprincipe. Wat vindt de minister van de definitie van Europese voorkeur? Is deze niet veel te soepel als het grootste deel van de wereld daaronder valt, inclusief de Verenigde Staten? Is de minister bereid om in de onderhandelingen aan te dringen op een ‘opt-out’ benadering, in plaats van de gekozen ‘opt-in’ benadering? Hoe reflecteert de minister op haar terughoudende rol in de context van onze concurrentiepositie, en het actief gebruik van oorsprongsregels door alle grote industriële landen in de wereld? Onderschrijft de minister dat het handelsdefensieve instrumentarium (zoals onderzoek naar dumping) reactief is, en daarom vaak (te) laat, terwijl het Europees voorkeursprincipe het mogelijk maakt om proactief strategische sectoren te versterken? Hoe kijkt de minister naar het Europees voorkeursprincipe voor groene chemische producten (bij het ontbreken van Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM))? Is de minister bereid daar actief op in te zetten in de verdere uitwerking onder de gedelegeerde handeling en in de Critical Chemicals Alliance?

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie zijn ook kritisch wat betreft de voorzichtige houding wat betreft FDI, met name de kritische positie van de minister ten aanzien eisen te stellen en de beoordeling meer te uniformeren. Onderschrijft de minister dat buitenlandse investeerders nu vaak zoeken naar de zwakste plek in de Europese markt – met de minste voorwaarden en meeste subsidie – voor hun investering? Ziet de minister dat hiervoor meer Europese coördinatie nodig is om toegang in te kunnen zetten als strategische hefboom om wederkerigheid af te kunnen dwingen? Waarom wil de minister de bevoegdheid om transacties te toetsen en verbieden dan niet delen met de Europese Commissie? Hoe wil de minister dan de coördinatie over de toegang tot de gemeenschappelijke markt versterken?

Vragen en opmerkingen van de leden van de JA21-fractie

De leden van de JA21-fractie hebben kennisgenomen van het fiche over de Verordening Industrial Accelerator Act. De leden van de JA21-fractie onderschrijven het belang van een sterke, concurrerende en toekomstbestendige industrie in Europa en Nederland, maar zien in dit voorstel ook serieuze risico's van protectionisme, extra regeldruk, hogere kosten, onduidelijke bevoegdheidsuitbreiding en verdere inperking van de nationale beleidsruimte

De leden van de JA21-fractie begrijpen de wens om de Europese industrie te versterken in een wereld van toenemende concurrentie en strategische afhankelijkheden, maar vragen of de gekozen systematiek van de IAA daarvoor het juiste instrument is. Deze leden vragen de minister nader toe te lichten waarom de generieke doelstelling om het aandeel van de maakindustrie in het Europees bbp in 2035 op 20% te brengen meer is dan symboolpolitiek. Zij vragen welke concrete strategische meerwaarde deze volumedoelstelling heeft voor weerbaarheid, concurrentievermogen en betaalbare verduurzaming, en hoe wordt voorkomen dat kwantiteit boven kwaliteit gaat. Zij vragen bovendien welke Nederlandse sectoren naar verwachting daadwerkelijk profiteren van deze doelstelling en welke sectoren juist nadeel kunnen ondervinden van de bijbehorende maatregelen. Zij vragen of de minister bereid is zich tegen generieke EU-doelstellingen te verzetten als die niet aantoonbaar bijdraagt aan echte industriële versterking.

De leden van de JA21-fractie steunen het versnellen van vergunningverlening voor industriële verduurzamingsprojecten, maar vragen of dit voorstel de Nederlandse knelpunten werkelijk oplost of vooral nieuwe Europese procesvereisten toevoegt. Deze leden vragen de minister per onderdeel aan te geven wat in Nederland daadwerkelijk versnelt en wat vooral papieren harmonisatie is. Zij vragen hoe dit voorstel zich verhoudt tot bestaande Nederlandse instrumenten, zoals het omgevingsloket, en of hier niet opnieuw stapeling van regels, loketten en verantwoordingsverplichtingen dreigt. Deze leden vragen daarnaast wat dit voorstel concreet betekent voor gemeenten, provincies en uitvoeringsinstanties, welke extra lasten daar worden verwacht en of de minister de opvatting deelt dat versnelling alleen geloofwaardig is als juist ook de voorbereidings- en beroepsfase worden aangepakt. Zij vragen welke concrete inzet Nederland kiest om ook op dat punt verandering in Brussel af te dwingen, mede gezien stikstof als feitelijke blokkade voor verduurzamingsprojecten.

De leden van de JA21-fractie maken zich grote zorgen over de oorsprongseisen en de "made in EU"-achtige benadering in aanbestedingen, subsidies en andere vormen van marktinterventie. Deze leden vragen hoe de minister voorkomt dat deze maatregelen ontaarden in protectionisme, hogere kosten voor bedrijven en consumenten en vergeldingsmaatregelen van handelspartners. Zij vragen hoe de kabinetsinzet zich precies verhoudt tot de aangenomen motie-Hoogeveen, waarin de minister is verzocht zich uit te spreken tegen protectionistische eisen en vóór open markten en het voorkomen van nieuwe handelsbelemmeringen. Zij vragen per sector aan te geven waar oorsprongseisen verdedigbaar worden geacht, op basis van welke criteria, welke economische schade voor Nederland als open handelsland wordt voorzien en hoe gelijkgestemde handelspartners worden ontzien. Zij vragen welke concrete WTO-risico's de minister ziet en wat er gebeurt als de EU met deze aanpak de uitrol van warmtepompen, zonnepanelen, batterijen en elektrische voertuigen juist duurder en trager maakt.

De leden van de JA21-fractie onderschrijven dat schone productie en vraag naar koolstofarm geproduceerde goederen gestimuleerd moeten worden, maar vragen of de voorgestelde aanpak effectief, realistisch, helder en betaalbaar is. Deze leden vragen hoe wordt voorkomen dat lidstaten uiteenlopende standaarden gaan hanteren en welke gevolgen de regering verwacht voor de prijzen in de bouw, de automobielsector en energietechnologieën. Zij

vragen hoe wordt voorkomen dat verduurzaming voor burgers, het mkb en aanbestedende diensten juist duurder wordt. Zij vragen of de regering de opvatting deelt dat vraagcreatie nooit een dekmantel mag worden voor verborgen protectionisme.

De leden van de JA21-fractie zijn bijzonder kritisch op het voorstel voor aanvullende toetsing van buitenlandse investeringen. Deze leden vragen waarom aanvullende investeringstoetsing nodig is naast bestaande Europese en nationale kaders, hoe dit voorstel zich concreet verhoudt tot de bestaande FDI-screening en de Wet veiligheidstoets investeringen, fusies en overnames en hoe de minister doublures, extra administratieve lasten en rechtsonzekerheid wil voorkomen. Zij vragen waarom de Europese Commissie eigenstandig transacties zou mogen toetsen of blokkeren, terwijl dergelijke besluiten grote gevolgen kunnen hebben voor het nationale investeringsklimaat. Zij vragen of de minister de opvatting deelt dat “open waar het kan, gesloten waar het moet” leidend moet blijven en verzoeken om inzicht in de verwachte extra capaciteit, FTE en budgettaire gevolgen voor Nederland.

De leden van de JA21-fractie zijn ook kritische over de verplichte aanwijzing van minimaal één versnellingsgebied per lidstaat. Deze leden vragen waarom lidstaten daartoe verplicht zouden moeten worden, ongeacht nationale ruimtelijke omstandigheden en bestaande gebiedsgerichte aanpakken. Zij vragen hoe dit zich verhoudt tot nationale ruimtelijke ordening en netcongestie, wat de concrete voordelen van aanwijzing zijn behalve extra verplichtingen en waarom vrijwilligheid hier niet logischer is dan verplichting. Deze leden vragen bovendien hoe wordt voorkomen dat zogenoemde versnelling in de praktijk vooral meer regeldruk en minder nationale zeggenschap oplevert.

De leden van de JA21-fractie constateren dat juist bij een voorstel van deze omvang nog aanzienlijke onduidelijkheid bestaat over kosten, baten, regeldruk en neveneffecten. Deze leden vragen de minister nader toe te lichten welke onderdelen van het impact assessment volgens haar onvoldoende zijn onderbouwd, welke cruciale data ontbreken en waarom de gevolgen voor bedrijven, burgers en lidstaten zo beperkt zijn uitgewerkt. Zij vragen welke aanvullende impactanalyses noodzakelijk zijn voordat verdere besluitvorming verantwoord is en of de regering de opvatting deelt dat een voorstel van deze omvang niet op basis van grove EU-brede aannames mag worden beoordeeld. Deze leden vragen ook of de minister nader uit kan zoeken wat de impact van het fiche is per sector die de IAA zal betreffen.

De leden van de JA21-fractie lezen dat het kabinet inzet op een sterke, schone en concurrerende industrie, gericht, proportioneel en Wereldhandelsorganisatie (WTO) conform beleid en een open investeringsklimaat met het uitgangspunt “open waar het kan, gesloten waar het moet”. Deze leden vragen de regering uiteen te zetten waar het voorliggende voorstel naar haar oordeel daadwerkelijk aansluit bij die lijn en waar juist spanning ontstaat. Zij vragen in het bijzonder of de regering erkent dat Europese oorsprongseisen, extra FDI-toetsing en verplichte versnellingsgebieden op onderdelen op gespannen voet staan met open markten, beperkte regeldruk en nationale beleidsvrijheid.

De leden van de JA21-fractie vragen hoe de minister het voorstel om een Chemical Industry Expert Group te betrekken bij de uitwerking van artikel 16 beoordeelt, en hoe daarbij wordt geborgd dat sectorale expertise wordt benut zonder dat normstelling via gedelegeerde handelingen aan democratische controle wordt onttrokken.

De leden van de JA21-fractie vragen de minister per hoofdonderdeel van het voorstel helder aan te geven welke artikelen Nederland wil wijzigen, schrappen of heronderhandelen. Deze leden vragen welke concrete inzet de regering kiest op de 20%-doelstelling,

vergunningverlening, oorsprongseisen, koolstofarme productnormen, FDI-screening en versnellingsgebieden. Zij vragen ook welke onderdelen voor Nederland zodanig problematisch zijn dat fundamentele wijziging of desnoods afwijzing gerechtvaardigd is.

De leden van de JA21-fractie vragen met welke lidstaten Nederland optrekt om een minder protectionistische, juridisch houdbare en uitvoerbare koers te bepleiten. Deze leden vragen waar steun zit voor terughoudendheid bij oorsprongseisen, voor beperking van extra FDI-toetsing en voor vrijwilligheid in plaats van verplichting bij versnellingsgebieden. Zij vragen de minister daarnaast om de Kamer actief te informeren over verschuivingen in het krachtenveld tijdens de onderhandelingen.

De leden van de JA21-fractie vragen de regering exact aan te geven welke rechtsbasis volgens Nederland onjuist is, welke subsidiariteitsbezwaren bestaan en welke onderdelen disproportioneel zijn. Deze leden vragen in het bijzonder om een precieze duiding van de juridische bezwaren tegen hoofdstuk IV en hoofdstuk V, inclusief de vraag of de minister van oordeel is dat hoofdstuk V moet worden afgesplitst of van een andere rechtsgrondslag moet worden voorzien. Zij vragen welke minimale wijzigingen nodig zijn om het voorstel op deze punten aanvaardbaar te maken.

De leden van de JA21-fractie vragen de minister concreet aan te geven welke extra kosten zij verwacht voor ondernemers, aanbestedende diensten en burgers en welke gevolgen zij voorziet voor het mkb. Deze leden vragen welke onderdelen volgens de minister aantoonbaar lastenverlichting opleveren en welke vooral extra regeldruk veroorzaken. Zij vragen hoe wordt voorkomen dat de IAA de concurrentiekracht van de Europese en Nederlandse industrie juist ondermijnt door hogere prijzen, zwaardere nalevingslasten en vertraging in investeringen. Deze leden vragen voorts welke geopolitieke risico's de minister ziet bij oorsprongseisen, markttoegangsbeperkingen en aanvullende FDI-toetsing en hoe wordt voorkomen dat de EU-handelspolitiek bedrijft op een wijze die meer schade oplevert dan bescherming.

De leden van de JA21-fractie vragen of de voorgestelde invoeringstermijnen realistisch zijn, gelet op de noodzaak van nationale uitvoeringswetgeving, mogelijke aanpassing van de Omgevingswet en bestuursrechtelijke kaders en de eventuele inrichting van een investeringsautoriteit. Deze leden vragen welke nationale wetswijzigingen naar verwachting nodig zijn, hoeveel tijd Nederland feitelijk nodig heeft en wat dit betekent voor decentrale overheden en uitvoeringsinstanties. Zij vragen ten slotte of de minister bereid is de Kamer tussentijds actief te informeren over de voortgang van de onderhandelingen en daarbij expliciet aan te geven waar Nederland vasthoudt aan rode lijnen op het punt van open markten, WTO-conformiteit, regeldruk, nationale bevoegdheden en uitvoerbaarheid.

Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdD-fractie

De leden van de PvdD-fractie ziet in de Industrial Accelerator Act een instrument dat industriële opschaling versnelt zonder fundamentele keuzes te maken die passen binnen de grenzen van de planeet. De minister benadrukt concurrentiekracht en strategische autonomie, maar zonder expliciete afbouwpaden voor fossiele en andere schadelijke activiteiten dreigt dit instrument wederom publiek geld en schaarse ruimte te richten op het in stand houden van een onhoudbaar systeem gebaseerd op oneindige economische groei. Hoe voorkomt de minister dat de Industrial Accelerator Act leidt tot 'lock-ins' van fossiele infrastructuur en energie-intensieve industrie? Hoe voorkomt de minister dat versnellingsgebieden extra druk leggen op

schaarse ruimte, middelen en uitstootruimte? De minister schrijft ook “de strenge materiële normering waar rekening mee gehouden dient te worden, zoals milieu-impact, is nu al een knelpunt in de transitie van deze clusters”. Kan de minister toezeggen dat zij zich in blijft zetten voor stevige wet- en regelgeving op het gebied van milieu-impact? Kan de minister aangeven hoe de invulling van deze Industrial Accelerator Act wordt getoetst aan klimaat-, natuur- en gezondheidsdoelen, en hoe deze niet worden ondermijnd door de nadruk op concurrentiekracht?

De leden van de PvdD-fractie benadrukken dat economische veiligheid en strategische autonomie vooral worden bereikt door ruimte te creëren voor de industrie van de toekomst en de afbouw van energie-intensieve industrie. Deelt de minister deze analyse? De minister spreekt van het “gericht verminderen van risicovolle strategische afhankelijkheden”. Kan de minister nader ingaan op welke afhankelijkheden hier worden bedoeld, en aan welke maatregelen wordt gedacht voor de vermindering van deze afhankelijkheden? Zonder duidelijke keuzes blijft dit voorstel hangen in het bekende én-én-beleid. Is de minister bereid zich in Europa in te zetten voor bindende afbouwpaden en absolute reductiedoelen voor energie- en grondstoffengebruik om zo ruimte te creëren voor de industrie van de toekomst? De leden van de PvdD-fractie pleiten voor scherpe keuzes, zoals ook vele adviesorganen, zoals de Raad van State en de Wetenschappelijke Klimaatraad, keer op keer bepleiten, en een schone industrie die binnen de draagkracht van de aarde past.

II Antwoord / reactie van de minister